

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 24 czerwca 2014 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi II Wydział Cywilny oddalił powództwo Wspólnoty Mieszkaniowej nieruchomości położonej w Z. przy ulicy (...) przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. o zapłatę kwoty 8002,02 zł z ustawowymi odsetkami od kwoty 7881,22 zł od dnia 1 września 2008 roku do dnia zapłaty oraz od kwoty 120,80 zł od dnia 21 kwietnia 2011 roku do dnia zapłaty.

Apelację od powyższego orzeczenia wniosła powódka, zaskarżając je w całości. Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła:

1. obrazę art. 498 § 1 k.c. poprzez jego niewłaściwą wykładnię polegającą na przyjęciu, że samo wniesienie sprzeciwu od nakazu zapłaty przez pozwanego zawierające zarzut potrącenia skutkuje wymagalnością roszczenia wzajemnego;
2. obrazę art. 410 § 2 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, a polegające na przyjęciu, że uchylenie nakazu zapłaty stanowi ostateczne i trwałe odpadnięcie podstawy prawnej, a nie tylko przejściowe jej odpadnięcie

ewentualnie z ostrożności procesowej:

3. obrazę art. 411 pkt. 2. k.c. poprzez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy z ustalonego w sprawie stanu faktycznego wynika, że spełnienie świadczenia polegającego na zapłacie zaległego czynszu przez pozwaną na rzecz na rzecz powódki czyni zadość zasadom współżycia społecznego;
4. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia przez uznanie, że strona powodowa nie wykazała, że istnieje inna niż tytuł wykonawczy podstawa wymagalności wierzytelności dochodzonej przed Sądem Rejonowym w Zgierzu o sygnaturze I C 225/08 w kwocie 24110,66 zł, mimo, że w aktach sprawy znajdują się dotyczące tego roszczenia noty księgowe (k. 442-457), noty korygujące (k. 507, 509 i 511), wezwanie do zapłaty (k. 513) oraz pozew w tej sprawie (k. 436-441), które to dokumenty świadczą o tym, że kwota (...),66 jest wymagalna, ale od strony pozwanej, a nie od strony powodowej.

W uzasadnieniu wskazanych zarzutów powódka podała, że o ile oświadczenie strony pozwanej o potrąceniu zostało złożone, to nie dotyczyło ono wymagalnego roszczenia. Strona pozwana nie dochodziła w żaden sposób zwrotu świadczenia wyegzekwowanego na podstawie uchylonego później nakazu zapłaty. Nie mogła go też żądać bez orzeczenia sądowego kończącego postępowanie w sprawie, które oddalałoby powództwo w tej sprawie. Powódka wskazała, że pozwana nie miała możliwości żądania spełnienia świadczenia. Dopiero gdyby wystąpiła z powództwem o zwrot wyegzekwowanego świadczenia i uzyskała sądowy tytuł wykonawczy mogłaby dokonać skutecznego potrącenia względem powódki.

W ocenie skarżącego wyeliminowanie nakazu zapłaty z obrotu prawnego na skutek wniesienia sprzeciwu stwarzało jedynie przemijający stan, w którym powódka nie posiadała podstawy prawnej do egzekwowania swojego roszczenia, a nie trwałe i ostateczne odpadnięcie tej podstawy. Powódka dodała jednocześnie, iż nawet gdyby przyjąć, że odpadła podstawa prawna świadczenia dochodzonego przez powódkę po uchyleniu nakazu zapłaty, to i tak wyegzekwowane roszczenie z tytułu zaległego czynszu czyniło zadość zasadom współżycia społecznego.

W konkluzji powyższych zarzutów powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa w całości oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów procesu za obie instancje według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

apelacja nie jest zasadna i podlega oddaleniu.

Wbrew zapatrywaniom apelującego, zaskarżone orzeczenie należało uznać za prawidłowe, stanowiące wynik właściwej oceny zebranego materiału dowodowego. Sąd Okręgowy podziela poczynione przez Sąd pierwszej instancji ustalenia i w konsekwencji przyjmuje za swoje, uznając za zbędne powielanie ich w całości w treści niniejszego uzasadnienia.

W ocenie Sądu odwoławczego Sąd I instancji w sposób właściwy zastosował również odpowiednie przepisy prawne do stanu faktycznego niniejszej sprawy.

Wszystkie zarzuty podniesione w apelacji dotyczą zagadnienia wymagalności wierzytelności przedstawionej przez pozwaną (...) sp. z o.o. do potrącenia i stanowiska Sądu I instancji, wedle którego wierzytelność ta stała się wymagalna w dacie skutecznego wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty w sprawie o sygn. akt I Nc 302/07, natomiast z chwilą złożenia oświadczenia o potrąceniu wierzytelność powoda wygasła, co skutkowało oddaleniem powództwa w niniejsze sprawie.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do zarzut poczynienia przez Sąd Rejonowy sprzecznych ustaleń faktycznych w odniesieniu do zgromadzonych dowodów, który w ocenie Sądu Okręgowego nie jest zasadny. Poczynione przez Sąd I instancji ustalenia faktyczne znajdują pełne oparcie w przeprowadzonych dowodach w szczególności w postaci zebranych dokumentów i ich kserokopii, których wiarygodność, jak i sposób pozyskania nie był przez strony kwestionowany, stanowiąc tym samym pełnowartościowy dowód w sprawie, jak również w oparciu dowód z przesłuchania strony A. T. oraz zeznania świadków. Sąd Okręgowy nie stwierdza w tym zakresie żadnych uchybień. Pozwala to Sądowi Okręgowemu na przyjęcie ustaleń Sądu Rejonowego za własne.

Zamierzonego skutku nie mogły odnieść również zarzutów dotyczące naruszenia przepisów prawa materialnego, tj. obraży art. 498 § 1 k.c. poprzez jego niewłaściwą wykładnię polegającą na przyjęciu, że samo wniesienie sprzeciwu od nakazu zapłaty przez pozwanego zawierające zarzut potrącenia skutkuje wymagalnością roszczenia wzajemnego oraz obraży art. 410 § 2 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, a polegające na przyjęciu, że uchylene nakazu zapłaty stanowi ostateczne i trwałe odpadnięcie podstawy prawnej, a nie tylko przejściowe jej odpadnięcie.

Powódka kwestionując powyższe stanowisko Sadu Rejonowego podała, że o ile oświadczenie strony pozwanej o potrąceniu zostało złożone, to nie dotyczyło ono wymagalnego roszczenia. Strona pozwana nie dochodziła w żaden sposób zwrotu świadczenia wyegzekwowanego na podstawie uchylonego później nakazu zapłaty. Nie mogła go też żądać bez orzeczenia sądowego kończącego postępowanie w sprawie, które oddalałoby powództwo w tej sprawie. Powódka wskazała, że pozwana nie miała możliwości żądania spełnienia świadczenia. Dopiero gdyby wystąpiła z powództwem o zwrot wyegzekwowanego świadczenia i uzyskała sądowy tytuł wykonawczy mogłaby dokonać skutecznego potrącenia względem powódki. W ocenie skarżącego wyeliminowanie nakazu zapłaty z obrotu prawnego na skutek wniesienia sprzeciwu stwarzało jedynie przemijający stan, w którym powódka nie posiadała podstawy prawnej do egzekwowania swojego roszczenia, a nie trwałe i ostateczne odpadnięcie tej podstawy. W ocenie apelującej pozwana nie może żądać zwrotu wyegzekwowanej kwoty do czasu uprawomocnienia się wyroku w sprawie o sygn. akt I C 225/08, bowiem kwota stanowiąca część dochodzonego w sprawie I C 225/08 roszczenia, a zgłoszona do potrącenia w niniejszej sprawie jest i była wymagalna od strony pozwanej, a nie powodowej i z tego względu nie mogła być zgłoszona do potrącenia. Powódka dodała jednocześnie, iż nawet gdyby przyjąć, że odpadła podstawa prawna świadczenia dochodzonego przez powódkę po uchyleniu nakazu zapłaty, to i tak wyegzekwowane roszczenie z tytułu zaległego czynszu czyniło zadość zasadom współżycia społecznego.

Z powyższą argumentacją nie można się zgodzić. Sąd I instancji dokonując rozważań materialnoprawnych w kontekście zgłoszonego roszczenia oraz podniesionych w toku postępowania zarzutów, wspierając się w tym zakresie szerokim orzecznictwem judykatury trafnie uznał, że pomiędzy uchyceniem albo zmianą orzeczenia, a utratą mocy przez nakaz zapłaty zachodzą na tyle istotne różnice, których najwyraźniej nie dostrzega strona apelująca, że uzasadniają one odmienne rozstrzygnięcie kwestii wymagalności roszczenia z tytułu nienależnego świadczenia, które zostało spełnione na podstawie takiego nakazu zapłaty. Niewątpliwie gramatyczna wykładnia sformułowania „traci moc” oznacza, że zniweczone muszą zostać wszelkie skutki wydania nakazu. Zatem nakaz zapłaty, który utracił moc musi być traktowany jako orzeczenie nieistniejące. Sprawa powraca do początkowego etapu, jak gdyby zaskarżone orzeczenie nie zostało wydane.

Biorąc powyższe pod uwagę, nie ulegało wątpliwości, że w niniejszej sprawie ziściły się przesłanki zastosowania instytucji z art. 410 § 2 k. p. c., gdyż w niniejszym wypadku mamy do czynienia z odpadnięciem podstawy świadczenia

(*condictio causa finita*), które miało przy tym charakter ostateczny i trwałe. Złożenie sprzeciwu od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym powoduje upadek nakazu, a sprawa nie jest nadal w toku. Zatem przestaje istnieć tytuł, który może stanowić podstawę egzekucji. W przypadku spełnienia świadczenia na podstawie orzeczenia sądowego w postaci nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym, które następnie wobec skutecznego wniesienia sprzeciwu utracił on moc skutkuje brakiem prawnej podstawy (tytułu prawnego świadczenia). Jest to stan, w którym spełnienie świadczenia nie znajduje usprawiedliwienia w przepisie ustawy, ważnej czynności prawnej, prawomocnym orzeczeniu sądu. Skoro zatem podstawa prawna świadczenia powoda odpadła z dniem utraty mocy nakazu zapłaty rozstrzygającym

o tym świadczeniu, to z tym momentem wymagalne stało się roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia w oparciu o art. 410 § 2 k.c. Wskazać przy tym należy, że ustawa nie definiuje pojęcia wymagalności roszczenia, ale w doktrynie i orzecznictwie przyjmuje się zgodnie, że przez wymagalność należy rozumieć stan, w którym wierzyciel ma prawną możliwość żądania zaspokojenia przysługującej mu wierzytelności. Jest to stan potencjalny

o charakterze obiektywnym, którego początek następuje od chwili, w której wierzytelność zostaje uaktywniona (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2008 roku, V CSK 367/07, LEX nr 371387; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2004 roku, IV CK 362/02, LEX nr 148650; uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 21 listopada 1995 roku, I ACr 592/95, OSA 1996, nr 10, poz. 48; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 1991 roku, III CRN 500/90, OSNC 1992, nr 7-8, poz. 137; A. Brzozowski, [w:] K. Pietrzykowski (red.), Kodeks cywilny. Komentarz, tom I, Warszawa 2002, s. 321-322).

Stanowisko powódki w zakresie w jakiej podała, że pozwana nie może żądać zwrotu wyegzekwowanej kwoty do czasu uprawomocnienia się wyroku w sprawie o sygn. akt I C 225/08, bowiem kwota stanowiąca część dochodzonego w sprawie I C 225/08 roszczenia,

a zgłoszona do potrącenia w niniejszej sprawie jest i była wymagalna od strony pozwanej,

a nie powodowej i z tego względu nie mogła być zgłoszona do potrącenia nie znajduje uzasadnienia w świetle aktualnego orzecznictwa. W orzecznictwie, jak i piśmiennictwie przyjmuje się, że pomimo treści art. 498 k.c. wymagającego do potrącenia, aby wymagalne były obie potrącane ze sobą wierzytelności, wystarczy, aby wymagalna była wierzytelność potrącającego. Brak wymagalności wierzytelności wzajemnej nie jest przeszkodą do potrącenia wówczas, gdy potrącający, jako dłużnik, mógłby ją zaspokoić (tak: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 kwietnia 2014 roku, V CSK 242/13, LEX nr 1467141, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2004 r., IV CK 362/02, nie publ., Wyrok Sądu Najwyższego

z dnia 12 października 2005 r., III CK 90/05, Lex nr 187036, wyrok Sądu Apelacyjnego

w S. z dnia 31 stycznia 2013 roku, I ACa 770/12, Lex nr 1312086). Zatem wbrew zatem stanowisku powoda, nie jest konieczne, aby także jego wierzytelność była w tym czasie wymagalna.

W konsekwencji w przedmiotowej sprawie uznać należało, że wierzytelność z tytułu nienależnego świadczenia przedstawiona przez pozwaną (...) sp. z o.o. do potrącenia stała się wymagalna w dacie skutecznego wniesienia sprzeciwu w sprawie o sygn. akt I Nc 302/07. Natomiast z chwilą złożenia oświadczenia woli o potrąceniu, wierzytelność powoda wygasła, co skutkowało oddaleniem powództwa w niniejszej sprawie. Sąd Okręgowy pogląd ten w pełni podziela, jak również ocenę Sądu meriti, iż w tej sytuacji nie ma znaczenia okoliczność, że sprawa o sygn. akt I C 225/08 przed Sadem Rejonowym w Zgierzu jest

w toku oraz że dochodzona przez powoda w tej sprawie kwota może być w istocie należna na innej podstawie. Niewątpliwie rozstrzygnięcie w przedmiocie tej sprawy nie ma znaczenia dla ustalenia wymagalności wierzytelności wynikającej z nienależnego świadczenia, jako wyegzekwowanego na podstawie nieistniejącego tytułu wykonawczego. W przedmiotowej sprawie badanie przesłanki z art. 410 § 2 k. c. następuje jedynie w znaczeniu procesowym dotyczącym odpadnięcia podstawy prawnej świadczenia, bez badania już w takim przypadku roszczenia materialno prawnego, z którego wywodzi się spełnione świadczenie. Tym samym zarzut naruszenia art. 411 pkt. 2. k.c. należało uznać jako bezprzedmiotowy.

Mając na uwadze powyższe, Sad Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację.